

«بخشنامه»

جهت اطلاع مدیران عامل محترم بانک‌های دولتی، غیردولتی، شرکت دولتی پست‌بانک، موسسات اعتباری غیربانکی و بانک مشترک ایران - ونزونا ارسال می‌شود

با سلام؛

احتراماً، پیرو بخشنامه شماره ۰۰/۱۲۱۹۱۶ مورخ ۱۴۰۰/۴/۲۶ موضوع ابلاغ «حداقل الزامات مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری» مصوب جلسه مورخ ۱۴۰۰/۳/۲۹ هیأت عامل محترم بانک مرکزی، به استحضار می‌رساند، با عنایت به بازخوردها و پیشنهادات واصله از سوی شبکه بانکی کشور در خصوص ضوابط مذکور، بازنگری و روزآمدسازی آن در دستور کار قرار گرفت و متعاقباً اصلاحیه مقرر شده در جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۳۱ هیأت عامل محترم بانک مرکزی مطرح و مورد تأیید واقع شد. اهم اصلاحات اعمال شده در ضوابط موصوف به شرحی که در ادامه آمده است، می‌باشد:

✓ اصلاح بند (۱۳) ماده (۱) به شرح زیر:

«۱۳- نسبت مطالبات غیرجاری: حاصل تقسیم مجموع مطالبات غیرجاری اعم از ریالی و ارزی به مجموع مطالبات اعم از ریالی و ارزی؛»

✓ اضافه شدن بندهای (۱۴) و (۱۵) به شرح زیر به ماده (۱):

«۱۴- نسبت مطالبات غیرجاری ریالی: حاصل تقسیم مجموع مطالبات غیرجاری ریالی به مجموع مطالبات ریالی؛»

«۱۵- نسبت مطالبات غیرجاری خالص: حاصل تقسیم مجموع خالص مطالبات غیرجاری اعم از ریالی و ارزی (پس از کسر ذخایر مطالبات) به مجموع مطالبات اعم از ریالی و ارزی؛»

✓ اصلاح ماده (۵) به شرح زیر:

«ماده ۵- مؤسسه اعتباری موظف است پیش از اعطای هرگونه اعتبار نسبت به استعلام گزارش اعتباری از شرکت‌های اعتبارسنجی اقدام نماید. در مورد اعتبارات بالای ۱،۰۰۰ میلیارد ریال، علاوه بر أخذ گزارش اعتباری از شرکت‌های اعتبارسنجی، أخذ رتبه اعتباری از مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری، موضوع بند (۲۱) ماده (۱) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب سال ۱۳۸۴، الزامی است.»

✓ اصلاح ماده (۱۱) و الحاق تبصره‌ای به آن به شرح زیر:

«ماده ۱۱- مؤسسه اعتباری موظف است نسبت مطالبات غیرجاری، نسبت مطالبات غیرجاری ریالی و نسبت مطالبات غیرجاری خالص را در هر ماه به انضمام متوسط سه ماهه نسبت مطالبات غیرجاری و نسبت مطالبات غیرجاری ریالی، در پایان هر فصل به بانک مرکزی گزارش نماید.»

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

سازمان
مهارت‌ورم‌زسدنویید

تبصره- در صورتی که متوسط سه ماهه نسبت مطالبات غیرجاری بیش از ۸ درصد و متوسط سه ماهه نسبت مطالبات غیرجاری ریالی بیش از ۵ درصد باشد، مؤسسه اعتباری موظف است، علل وقوع آن و برنامه خود جهت کاهش نسبت‌های مزبور را به بانک مرکزی ارائه نماید.»

با عنایت به مراتب پیش‌گفته، ضمن ایفاد نسخه اصلاحی «حداقل الزامات مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری»، مقتضی است دستور فرمایند مراتب به قید تسریع و با لحاظ مفاد بخشنامه شماره ۹۶/۱۴۹۱۵۳ مورخ ۱۳۹۶/۰۵/۱۶ به ارکان ذیربط و واحدهای مربوط در آن بانک/ مؤسسه اعتباری غیربانکی، ابلاغ گردد. دد. ۶۱۷۲۲۴۷/ص

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

الهام چیت‌سازان

۳۸۱۶

حمیدرضا غنی‌آبادی

۳۲۱۵-۰۲

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

«حداقل الزامات مدیریت ریسک اعتباری در

مؤسسات اعتباری»

«حداقل الزامات مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری»

در اجرای بند (ب) ماده (۱۱) «قانون پولی و بانکی کشور»، بند (۲) ماده (۲) «قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)»، مفاد «آیین نامه نظام سنجش اعتبار» مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۸/۳/۲۹ هیأت محترم وزیران و تبصره (۲) ماده (۴۸) «آیین نامه پیشگیری از انباشت مطالبات غیر جاری» مصوب مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۸ ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی، به منظور تسهیل گردش مؤثر و کارآمد وجوه و اعتبارات اعطایی توسط مؤسسه اعتباری جهت نیل به ایجاد و حفظ ثبات و سلامت مالی شبکه بانکی کشور، «حداقل الزامات مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری» که از این پس به اختصار «الزامات» نامیده می شود، به شرح زیر تدوین می گردد.

ماده ۱- در این الزامات عبارات زیر در معانی مشروح ارایه شده به کار می روند:

۱- **بانک مرکزی:** بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۲- **مؤسسه اعتباری:** بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی که به موجب قانون و یا با مجوز

بانک مرکزی تأسیس شده و تحت نظارت آن بانک قرار دارد؛

۳- **امتیاز اعتباری، اهلیت اعتباری، گزارش اعتباری و شرکت اعتبار سنجی:** اصطلاحات

موضوع «آیین نامه نظام سنجش اعتبار» موضوع تصویب نامه شماره

۳۹۱۵۱/ت/۵۵۲۹۶هـ مورخ ۱۳۹۸/۴/۴ هیأت محترم وزیران؛

۴- **اعتبار:** هر نوع پرداخت یا تعهد به پرداخت وجوه توسط مؤسسه اعتباری در قالب

اعطای تسهیلات، ایجاد تعهدات و سایر موارد، به مشتری در قبال تعهد وی به

بازپرداخت وجوه مذکور.

۵- **اعتبار مشکل دار:** اعتباری که به دلایلی نظیر تغییر در وضعیت مالی مشتری و

فعالیت های اقتصادی وی، بازپرداخت آن به تأخیر افتاده یا احتمال نکول آن وجود

دارد.

۶- **نکول:** عدم ایفای به موقع تمام یا قسمتی از تعهدات ناشی از دریافت اعتبار، توسط

مشتری به دلایلی نظیر عدم تمایل و عدم توانایی مالی.

۷- **ریسک اعتباری:** احتمال وقوع زیان حاصل از نکول مشتری در بازپرداخت اعتبار.

۸- **ریسک تمرکز اعتباری:** ریسک اعتباری ناشی از تمرکز اعتبار در حوزه‌هایی نظیر مشتریان، بخش‌های اقتصادی و مناطق جغرافیایی.

۹- **مدیریت ریسک اعتباری:** فرآیند شناسایی، اندازه‌گیری، پایش، کنترل و گزارش‌گری ریسک اعتباری.

۱۰- **اعتبارسنجی:** فرآیند تعیین امتیاز اعتباری اشخاص با استفاده از الگوهای کمی و کیفی.

۱۱- **رتبه اعتباری:** شاخصی است که توسط مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری با استفاده از اطلاعات کمی و کیفی و بر اساس یک روش مشخص، به منظور تعیین احتمال ایفای به موقع تعهدات اشخاص محاسبه می‌شود.

۱۲- **رتبه اعتباری داخلی:** شاخص حاصل از سیستم رتبه‌بندی اعتباری داخلی که بیانگر امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری مشتری می‌باشد.

۱۳- **نسبت مطالبات غیر جاری:** حاصل تقسیم مجموع مطالبات غیر جاری اعم از ریالی و ارزی به مجموع مطالبات اعم از ریالی و ارزی؛^۱

۱۴- **نسبت مطالبات غیر جاری ریالی:** حاصل تقسیم مجموع مطالبات غیر جاری ریالی به مجموع مطالبات ریالی؛^۲

۱۵- **نسبت مطالبات غیر جاری خالص:** حاصل تقسیم مجموع خالص مطالبات غیر جاری اعم از ریالی و ارزی (پس از کسر ذخایر مطالبات) به مجموع مطالبات اعم از ریالی و ارزی.^۳

ماده ۲- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است در راستای مدیریت مؤثر ریسک اعتباری و ارزیابی جامع ریسک مؤسسه اعتباری، چارچوب مدیریت ریسک اعتباری را با توجه به ماهیت، اندازه و پیچیدگی فعالیت مؤسسه اعتباری ایجاد نماید. چارچوب مذکور باید حداقل شامل موارد زیر باشد:

^۱ طی مصوبه بیست و پنجمین جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۳۱ هیأت عامل بانک مرکزی اصلاح گردید.

^۲ طی مصوبه بیست و پنجمین جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۳۱ هیأت عامل بانک مرکزی اضافه گردید.

^۳ طی مصوبه بیست و پنجمین جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۳۱ هیأت عامل بانک مرکزی اضافه گردید.

- ۱- راهبرد و خط‌مشی ریسک اعتباری؛
 - ۲- نقش‌ها و مسؤولیت‌های هیأت مدیره، هیأت عامل و سایر کارکنان مرتبط با امور اعتباری؛
 - ۳- سیستم اطلاعات مدیریت و فرآیندهای گزارشگری؛
 - ۴- فرآیند اعطا و مدیریت اعتبار؛
 - ۵- رویه‌های ارزیابی اعتباری؛
 - ۶- نظام‌ها و رویه‌ها برای شناسایی، پذیرش، اندازه‌گیری، پایش و کنترل ریسک اعتباری؛
- ماده ۳-** هیأت عامل موظف است به منظور مدیریت ریسک اعتباری حداقل اقدامات زیر را انجام دهد:

- ۱- ایجاد شیوه‌های عملیاتی در چارچوب سیاست‌های اعتباری و فرآیند اعطا و مدیریت اعتبار مصوب هیأت مدیره؛
 - ۲- ایجاد واحد اجرایی مدیریت ریسک اعتباری در چارچوب ساختار سازمانی مصوب هیأت مدیره؛
 - ۳- بازبینی وضعیت اعتباری مشتری و آرایه پیشنهاد مبنی بر تغییر حدود اعتباری متناسب با وضعیت اعتباری وی؛
 - ۴- اجرا و عملیاتی کردن برنامه آزمون بحران؛
 - ۵- ایجاد سیستم اطلاعات مدیریت برای اطمینان از گزارشگری به موقع، صحیح و حاوی اطلاعات کافی در خصوص ریسک اعتباری.
- ماده ۴-** هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است بر مبنای رویه‌ها و خط‌مشی‌های اعتباری، سیستم اطلاعات مدیریت شامل سیستم گزارشگری که دربردارنده خطوط گزارشگری است را به نحوی ایجاد نماید که حداقل اطلاعات در خصوص موارد زیر، در اسرع وقت به سطوح مناسب مدیریت و کمیته ریسک گزارش شود:
- ۱- انحرافات از رویه‌های اعطای اعتبار و حدود اعتباری؛
 - ۲- ترکیب و کیفیت سبدهای اعتباری؛
 - ۳- ریسک تمرکز اعتباری؛
 - ۴- مطالبات غیر جاری؛
 - ۵- کیفیت و ارزش وثایق؛

ماده ۵- مؤسسه اعتباری موظف است پیش از اعطای هرگونه اعتبار نسبت به استعلام گزارش اعتباری از شرکت‌های اعتبارسنجی اقدام نماید. در مورد اعتبارات بالای ۱،۰۰۰ میلیارد ریال، علاوه بر أخذ گزارش اعتباری از شرکت‌های اعتبارسنجی، أخذ رتبه اعتباری از مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری، موضوع بند (۲۱) ماده (۱) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب سال ۱۳۸۴، الزامی است.^۴

تبصره ۵- بانک مرکزی می‌تواند در صورت لزوم حد مقرر در این ماده را با توجه به سطح عمومی قیمت‌ها تعدیل نماید.

ماده ۶- مؤسسه اعتباری موظف است به منظور ارزیابی و تصمیم‌گیری نهایی برای اعطای اعتبار، یک سیستم رتبه‌بندی داخلی متناسب با اندازه، ماهیت و پیچیدگی فعالیت‌های خود ایجاد نماید. أخذ وثایق و تضامین به نحوی که تأمین کافی را برای تسهیلات و یا تعهدات ایجاد نماید باید متناسب با نتایج حاصل از سیستم رتبه‌بندی داخلی باشد.

ماده ۷- مؤسسه اعتباری موظف است پس از پرداخت اعتبار و در راستای اداره امور اعتباری اقداماتی نظیر کنترل و بازبینی اعتبار و حفظ، نگهداری و به‌روزرسانی پرونده اعتباری را انجام دهد. به منظور کنترل و بازبینی اعتبار حداقل موارد زیر باید توسط واحد کنترل و بازبینی انجام شود:

- ۱- حصول اطمینان از به روز بودن امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری مشتری؛
- ۲- بررسی صحت و کامل بودن اسناد و تأییدیه‌های اعتباری؛
- ۳- حصول اطمینان از ارزیابی مجدد وثایق و کفایت آن‌ها؛
- ۴- حصول اطمینان از مشخص بودن فرآیند تملیک وثایق؛
- ۵- حصول اطمینان از مصرف اعتبارات در موضوع قرارداد از طرق مختلف نظیر نظارت حضوری بر طرح‌ها؛
- ۶- پایش نحوه بازپرداخت اعتبارات؛
- ۷- پایش اعتبارات مشکل‌دار؛

^۴ طی مصوبه بیست و پنجمین جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۳۱ هیأت عامل بانک مرکزی اصلاح گردید.

ماده ۸- مؤسسه اعتباری موظف است واحد وصول مطالبات را به منظور وصول مطالبات و مدیریت اعتبارات مشکل‌دار ایجاد نماید. این واحد باید مستقل از واحد ارزیابی و اعطای اعتبار باشد.

ماده ۹- مؤسسه اعتباری موظف است با در نظر گرفتن مواردی از قبیل احتمال نکول مشتری، تخمین زیان حادث شده با فرض نکول مشتری و میزان منابع در معرض نکول نسبت به شناسایی و اندازه‌گیری ریسک اعتباری اقدام نماید.

ماده ۱۰- مؤسسه اعتباری موظف است در کنترل ریسک اعتباری، روش‌های کاهش ریسک از جمله موارد زیر را مورد استفاده قرار دهد:

۱- اخذ وثایق و تضامین؛

۲- بیمه نمودن اعتبار؛

۳- تهاوتر مطالبات ناشی از اعطای اعتبار با سپرده، اموال و اسناد مشتری مطابق با ضوابط ابلاغی بانک مرکزی؛

ماده ۱۱- مؤسسه اعتباری موظف است نسبت مطالبات غیرجاری، نسبت مطالبات غیرجاری ریالی و نسبت مطالبات غیرجاری خالص را در هر ماه به انضمام متوسط سه ماهه نسبت مطالبات غیرجاری و نسبت مطالبات غیرجاری ریالی، در پایان هر فصل به بانک مرکزی گزارش نماید.^۵

تبصره- در صورتی که متوسط سه ماهه نسبت مطالبات غیرجاری بیش از ۸ درصد و متوسط سه ماهه نسبت مطالبات غیرجاری ریالی بیش از ۵ درصد باشد، مؤسسه اعتباری موظف است، علل وقوع آن و برنامه خود جهت کاهش نسبت‌های مزبور را به بانک مرکزی ارائه نماید.^۶

ماده ۱۲- تخطی از احکام این دستورالعمل موجب اعمال مجازات‌های مقرر در ماده (۴۴) قانون پولی و بانکی کشور، ماده (۱۴) قانون برنامه ششم توسعه کشور و سایر قوانین و مقررات ذی‌ربط می‌شود.

^۵ طی مصوبه بیست و پنجمین جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۳۱ هیأت عامل بانک مرکزی اصلاح گردید.

^۶ طی مصوبه بیست و پنجمین جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۳۱ هیأت عامل بانک مرکزی اضافه گردید.

ماده ۱۳- ضوابط اجرایی ناظر بر مفاد این دستورالعمل توسط بانک مرکزی تدوین و به شبکه بانکی کشور ابلاغ می‌شود.

«حداقل الزامات مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری» که مشتمل بر ۱۳ ماده و یک تبصره در پانزدهمین جلسه مورخ ۱۴۰۰/۳/۲۹ هیأت عامل بانک مرکزی به تصویب رسیده بود، مجدداً در بیست و پنجمین جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۳۱ هیأت عامل بانک مرکزی با الحاق یک تبصره به آن، مشتمل بر ۱۳ ماده و ۲ تبصره به تصویب رسید و از تاریخ ابلاغ لازم‌الاجراء می‌باشد.